

SELETUSKIRI

maaeluministri määruse „Nõustajate koolituse toetuse saamise nõuded ja toetuse saaja hindamiskriteeriumid“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 71 lõike 6 alusel.

Määrus kehtestatakse kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 artikli 10 lõike 2 alusel heaks kiidetud „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ (edaspidi *arengukava*) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 15 lõike 1 punkti c alusel.

Määrusega kehtestatakse „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ meetme 2 „Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused“ tegevuse liigi „Toetus nõustajate koolituseks“ raames antava nõustajate koolitustoetuse (edaspidi *toetus*) saamise täpsemad nõuded toetuse taotlejale, toetuse saajale ja toetatavale tegevusele ning toetuse saaja valiku hindamiskriteeriumid.

Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 artikli 12 kohaselt peavad liikmesriigid looma põllumajandusmaa majandamist ja põllumajandusettevõtete juhtimist käsitleva toetuse saajate nõustamise süsteemi, mida viivad ellu määratud avalik-õiguslikud või eraõiguslikud isikud. Sama määruse artikli 13 kohaselt peavad liikmesriigid tagama, et põllumajandusettevõtete nõustamissüsteemi raames töötavad nõustajad oleks nõuetekohase kvalifikatsiooniga ja korrapäraselt koolitatud.

Määruse alusel antakse toetust selliste täienduskoolituste (edaspidi *koolitus*) korraldamiseks, mis vastavad Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 71 lõike 8 alusel kehtestatud õppekavale või selle osale. Nõustajate koolituse õppekavad kehtestatakse ministri käskkirjaga. Ettepanekud õppekavade teemade kohta teeb teadmussiirde komisjon, kellel on terviklik ülevaade nii teadmussiirde kui ka nõustamise meetmetest. Toetuse saaja valitakse riigihankega. Riigihanked viib läbi PRIA.

Juhul kui koolitusel osaleb ettevõtja või ettevõtja töötaja, osanik, aktsionär, liige või juhtorgani liige, on tegemist riigiabiga Euroopa Liidu suunised riigiabi kohta põllumajandus- ja metsandussektoris ning maapiirkondades aastateks 2014–2020 (ELT C 204,01.07.2014, lk 1–97) (edaspidi *riigiabi suunised*) II osa 3 peatüki jao 3.6 tähenduses. Seetõttu on määruses kehtestatud nõuded riigiabi saajale.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Põllumajandusministeeriumi teadus- ja arendusosakonna peaspetsialist Maarja Kuldjärv (tel 625 6553, maarja.kuldjarv@agri.ee). Eelnõule tegi juriidilise ekspertiisi õigusosakonna peaspetsialist Maarika Öövel (625 6197,

maarika.oovel@agri.ee), keeleliselt toimetab eelnõu õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (625 6165, leeni.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb kaheksast paragrahvist.

Paragrahv 1 sätestatakse määruse reguleerimisala. Määrusega kehtestatakse arengukava meetme 2 „Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused” tegevuse liigi „Toetus nõustajate koolituseks“ raames antava toetuse saamise täpsemad nõuded toetuse taotlejale, toetuse saajale ja toetatavale tegevusele ning toetuse saaja valiku hindamiskriteeriumid.

Toetuse andmise eesmärk on tagada nõustajate asja- ja ajakohased teadmised ning parandada seeläbi nõustamisteenuse kvaliteeti.

Paragrahv 2 sätestatakse taotlejale esitatavad nõuded.

Lõikes 1 sätestatakse, et taotluse või pakkumuse võib esitada isik või asutus, kellel on vajaliku pädevusega personal täienduskoolituse korraldamiseks ning kogemus asjaomase koolituse valdkonnas. Täpsemad nõuded, milline kogemus ja pädevus peab taotlejal olema, kirjeldatakse hankedokumentides. Lisaks peab taotlejal olema kas kvalifikatsioon tasemeõppe korraldamises kõrg- või kutsehariduse tasemel või kvalifikatsioon toetatava põllu- või maamajandusliku nõustamisteenuse osutamises. Eelkõige on siin silmas peetud ülikoole, kutseõppeasutusi ning ELÜPS-i § 71 lõikes 1 sätestatud valikumenetluse kohaselt valitud nõustamisteenuse osutajat. Hankes osalejate ring on niimoodi piiratud selleks, et tagada koolituste kõrge kvaliteet. Kuna eesmärk on pakkuda mitmepäevaseid kvalifikatsiooni tõstvaid koolitusi, on asjakohane nõuda taotlejatelt kõrg- või kutsehariduse tasemeõppe kvalifikatsiooni olemasolu.

Lõikes 2 sätestatakse nõuded, millele toetuse taotleja peab vastama. ELÜPS-i § 71 lõike 4 kohaselt loetakse taotlus esitatuks taotluse või pakkumuse esitamisega juhul, kui toetuse saaja valitakse hankemenetluses. Kuna toetuse saaja valitakse hankemenetluses, tulenevad nõuded taotlejale riigihangete seadusest (edaspidi *RHS*). Lisaks on eelnõus sätestatud, et taotleja ei tohi olla varem saanud ega taotleda samal ajal taotluses esitatud kulu hüvitamiseks toetust ning juhul, kui taotleja on saanud varem toetust, mis on kuulunud tagasimaksmisele, on tagasimaksmisele kuulunud summa tähtajal tagasi makstud. Sätte eesmärk on tagada, et hankes osalejad oleksid usaldusväärsed, ning vältida topeltrahastamist. Nõuete täitmist kontrollib PRIA struktuuritoetuste registri andmete alusel ning küsides taotlejalt pakkumuse esitamisega koos kinnitust nimetatud nõuete täitmise kohta.

Paragrahv 3 sätestatakse toetatav tegevus ja nõuded toetatavale tegevusele.

Lõikes 1 sätestatakse, et toetust võib taotleda koolituse korraldamiseks ELÜPS-i § 71 lõike 8 alusel kehtestatud õppekava või selle osa alusel. Nimetatud paragrahvi kohaselt kinnitab õppekavad valdkonna eest vastutav minister käskkirjaga. Seejuures arvestab minister teadmussiirde komisjoni ettepanekutega. Teadmussiirde komisjon loodi põllumajandusministri 12. veebruari 2015. a käskkirjaga, sinna kuuluvad põllumajandustootjate ning asjaomaste ministeeriumide ning muude sidusrühmade esindajad.

Komisjoni ülesandeks on muu hulgas esitada ministrile ettepanekuid teadmussiirde tegevuste kohta ning arvamusi nõustajate koolitusprogrammide rakendamise kohta. Teadmussiirde komisjoni ettepanekute alusel korraldab Põllumajandusministeerium õppekavade tellimise. Õppekavade alusel korraldab PRIA riigihanked, mille tulemusena valitakse välja koolitaja. Toetatav koolitus peab vastama ministri kinnitatud õppekavale.

Lõikes 2 sätestatakse, et koolitus viiakse läbi täiskasvanute koolituse seaduse (edaspidi TÄKS) § 9 lõike 2 kohaselt.

Eelnõu koostamise ajal kehtib 1993. aastal jõustunud täiskasvanute koolituse seadus, kuid vastu on võetud TÄKS-i uus versioon, mis kehtestab senisest täpsemad täienduskoolituse läbiviimise nõuded. Uus TÄKS jõustub 1. juulil 2015, mistõttu on ka määruse eelnõus sellekohane rakendussäte.

Uue TÄKS-i § 1 lõike 4 kohaselt on täienduskoolitus väljaspool tasemeõpet õppekava alusel toimuv eesmärgistatud ja organiseeritud õppetegevus. Seega on ka määruse alusel korraldatav koolitus täienduskoolitus uue TÄKS-i tähenduses.

Uue TÄKS-i § 9 lõige 2 annab volituse täienduskoolituse standardi kehtestamiseks ning sätestab nõuded täienduskoolituse õppekavale. Täienduskoolituse standardi kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega, selles sätestatakse täienduskoolituse õppekava nõuded, täienduskoolituse läbimist ja selles osalemist tõendavate dokumentide nõuded ning täienduskoolituse õppekavarühmade loetelu. Täienduskoolitus viiakse läbi õppekava ja täienduskoolituse õppekorralduse aluste kohaselt.

Täienduskoolituse standardiga ühtlustatakse õppekavade vormistust, et koolituse sisu ja tingimused oleksid õppijale selged ning et õppijal oleks piisavalt teavet valikute tegemiseks. Väljundipõhises õppekavas on muu hulgas ära toodud lõpetamise tingimused ning nende tingimuste hulka loetakse ka hindamine. Täienduskoolituse eesmärgid ja õpiväljundid sõnastatakse nii, et nende alusel on võimalik hinnata õppekava läbinu teadmisi ja oskusi. Iga koolituse läbimise korral peab olema võimalus saada kas tunnistus või tõend. Kas hindamine toimub või ei toimu, on koolituse pakkuja ja koolitatava või koolituse rahastaja vaheline kokkulepe. Koolituse rahastajal (kaasa arvatud juhul, kui rahastajaks on riik) on võimalik esitada nõue, et koolitus peab lõppema õpiväljundite saavutatuse hindamisega. Väljundipõhises hõlbustab täiskasvanutel ka kutse taotlemist, sest peegeldab paremini, millised oskused või teadmised on täienduskoolituse käigus omandatud. Õpiväljundite põhise õppekava koostamise hõlbustamiseks on koostatud juhendmaterjal, mis on kättesaadav Haridus- ja Teadusministeeriumi veebilehel: http://www.hm.ee/sites/default/files/juhend_valjundipohise_oppekava_koostamiseks.pdf.

Uue TÄKS-i § 15 kohaselt võib riigi ja kohaliku omavalitsuse eelarve ning struktuurifondide vahenditest rahastada või hüvitada üksnes täienduskoolitusasutuse pidaja läbiviidavat täienduskoolitust. Struktuurifondide vahendite hulka loetakse ka Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) vahendid, seega saab ka nõustajate koolitustoetuse puhul koolitajaks olla vaid täienduskoolitusasutuse pidaja. Asjakohased nõuded toetuse saajale on sätestatud eelnõu §-s 5.

Lõikes 3 sätestatakse, et koolitus võib ühe osana sisaldada õpet õpiringi vormis. Koolitus võib sisaldada õpet õpiringi vormis, kui see tuleneb õppekavast, kuid õpiring ei saa olla iseseisev koolitus.

Õpiringi moodustab ühise huvi alusel ühinenud õppijate rühm, kes teatud ajavahemiku jooksul plaanipäraselt kokku saab, et endi hulgast valitud juhi eestvedamisel või õpetaja juhendamisel teatud nähtusi ja protsesse tundma õppida, oma oskusi ja võimeid arendada (Täiskasvanute vabahariduse rahvuslik programm, 1995). Õpiringi iseloomustavad suhteliselt väike inimeste grupp ja avatud neutraalne keskkond. Õpingis toimub teadlik ja tahtlik õppimine. Osalejad kavandavad oma õpinguid, otsivad teavet, koostavad küsimusi, arutlevad kokkulepitud teemal ning analüüsivad ja hindavad seda.

Lisaks valdkonna ning teemakohaste teadmiste ja oskuste täienemisele või lisandumisele saavutatakse ka koostööoskusi ja süvendatakse ning laiendatakse suhteid (kasvab nii inim- kui ka sotsiaalne kapital). Õpiringi metoodikas on kesksel kohal grupiprotsess ja enesejuhtimine. Grupi optimaalne suurus on 7–12 inimest. Liiga väike ja liiga suur grupp ei lase protsessil tõhusalt ja võrdväärse osalusega toimida. Kindlasti on vajalik tegevuste koordineerimine, ühine füüsiline õpiruum, loodud kirjalikud materjalid ja õpiringi päevade vahelise aja kasutamine iseseisvaks tööks.

Õpiringi juhendamine nõuab eelkõige grupiprotsesside, grupi juhtimise, andragoogika ehk täiskasvanute õppe metoodika tundmist, eriala valdamine ei ole esmatähtis. Samas on siiski oluline vähemalt põllu- ja maamajanduse üldine tundmine, et juhendaja mõistaks konsulente ja põllumajandustootjate olukorda, oskaks märgata probleeme ja leida lahendusi ning oleks seega osalejate jaoks usaldusväärne.

Lõigetes 4 ja 5 sätestatakse nõuded koolituse kestusele. Ajalised alampiirid on seatud seetõttu, et eesmärgiks on toetada eelkõige pikemaid, kvalifikatsiooni tõstvaid koolitusi, mida siiani ei ole nõustajatele piisavalt pakutud. Kuna e-õppe puhul ei ole kestust võimalik üheselt hinnata, on jäetud võimalus kehtestada e-õppe kestus õppekavaga.

Koolitus peab vähemalt ühe neljandiku ulatuses sisaldama praktilist õpet. Eesti Maaülikooli 2012. aasta uuringus koolitus- ja teavitustegevuste tulemuslikkusest¹ on koolitajad ja korraldajad osalejate arvates olnud üldiselt pädevad, kuid ühe probleemina nähti koolituse praktilise osa vähesust või ebapiisavust (koolitused olid liiga teoreetilised). Esitati ettepanekuid, et koolitajad võiksid oma koolitusmaterjali ilmestada ja rikastada praktiliste näidete ja nõuannetega (nt seadmete soetamisel) ning tuua näiteid teiste analoogsete ettevõtete või juhtumite probleemide ja lahenduste kohta. Igas valdkonnas võib praktiline õpe olla erineva sisuga, näiteks taimekasvatuse puhul võib praktiline õpe toimuda põllupäevana, lihahügieeni ja loomakaitseseaduse koolituse puhul tapamajas, raamatupidamiskoolituse puhul võib praktiliseks tööks olla konkreetsete kannete või vormide läbimängimine vms. Kui koolituse raames on õppekava üks osa ettevõtte külastamine ja see sobib koolituse konteksti, võib see arvesse minna koolituse praktilise osana.

Lõikes 6 sätestatakse, et välisriigis toimuvat koolitust toetatakse kuni üheksa järjestikuse kalendripäeva ulatuses. Õppereiside korraldamine on tõhus võimalus õppida teiste riikide tootjatelt või nõustajatelt uusi ja toimivaid lahendusi põllumajandustootmises, sealhulgas erinevaid võimalusi põllumajanduse keskkonnasõbralikumaks muutmiseks. Samas on õppereiside kestusele seatud piirang, kuna tegemist on suhteliselt kuluka koolitusliigiga. „Eesti maaelu arengukava 2007–2013“ koolitus- ja teavitustegevuse meetme raames on

¹ Eesti Maaülikool (2012). Koolitus- ja teavitustegevuste mõju põllumajandus-, toidu- ja metsandussektoris hõivatute konkurentsivõimele. Eesti maaelu arengukava 2007–2013 meetme 1.1 „Koolitus- ja teavitustegevused“ rakendamise- ja küsitlustulemuste analüüs. Tartu.

välisriigis toimuvaid koolitusi toetatud samuti kuni üheksa kalendripäeva ulatuses ning see praktika on end õigustanud.

Lõikes 7 sätestatakse, et koolitusest peab igal kalendripäeval osa võtma vähemalt kümme inimest. Kui koolitus sisaldab õpiringi, peab selles osalema vähemalt viis inimest.

Kuna tegemist on riigihankega, ei kehtestata abikõlblikke ega mitteabikõlblikke kulusid. Selguse ja ühtsuse huvides tuleks koolituse hinna arvestamisel ning koolituse läbiviimiseks vajalike teenuste või kaupade ostmisel ja tellimisel järgida väljakujunenud põhimõtteid.

Pakkumuses koolituse hinna arvestamiseks võib koolituse korraldaja aluseks võtta eelkõige järgmised tegevused ja kulud: koolitaja, tõlgi, korraldaja ja õpiringi juhendaja töötasu või lepingujärgne tasu koos tööandja või tellija tasutava sotsiaalmaksuga ja töötuskindlustusmaksuga, koolituse korraldamiseks kasutatava ruumi ja tehnika rentimise kulud, tõlke- või tõlkimisteenuse ostmise kulud, koolitusmaterjali ostmise või koostamisega seotud kulud, koolitaja, tõlgi, korraldaja, õpiringi juhendaja ja osavõtja toitlustuskulud, koolitaja, tõlgi, korraldaja, õpiringi juhendaja ja osavõtja majutuskulud mitmel järjestikusel päeval toimuva koolituse puhul või juhul, kui koolitusele sõitmiseks kasutatakse ühistranspordiseaduse § 11 punktis 3 või 4 sätestatud liini, tegevuse korraldamise kulud, sealhulgas üldkulud, ning koolitusest teavitamise kulud.

Koolituse maksumuse hulka ei arvestata üldjuhul järgmisi kulusid: teenustasu pangatoimingu eest, intress, tagatismakse ja finantsteenusega seotud muu kulu; esinduskulud ja kulud kingitusele, kasutatud kauba ostmise kulud, mitterahaline sissemakse, käibemaks juhul, kui taotlejal on võimalik taotlelda selle tagastamist käibemaksuseaduse alusel, tolli-, sisseveo- ning muu maks, mida hüvitatakse, tasaarveldatakse või kustutatakse mingil muul moel ning mis ei moodusta osa Eesti maksusüsteemist, kulud, mis on seotud kapitalirendi lepingu sõlmimisega, intressiga, kindlustusega ja muude selliste kuludega, liisingumakse, kui asja omandiõigus ei ole hiljemalt viie aasta möödudes arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest läinud üle toetuse saajale, muud kulud, mis ei ole toetatava tegevusega otseselt seotud, kulutused, mis on vastuolus §-s 2 nimetatud riigiabi määrustes sätestatuga, ning kulud, mis on vastuolus nõukogu määruses (EL) nr 1303/2013 sätestatuga.

Kui koolitusmaterjali või infomaterjali trükkimise või väljatöötamise käibemaksuta maksumus ületab 3000 eurot, peab toetuse saaja olema saanud vähemalt kolm võrreldavat hinnapakumust koos tehniliste tingimuste loeteluga, mis osutavad tehnilisele spetsifikatsioonile. Kui koolitusmaterjali või infomaterjali trükkimise või väljatöötamise käibemaksuta maksumus ei ületa 3000 eurot või kui asjaomases valdkonnas on ainult üks teenuse pakkuja, peab toetuse saaja olema saanud vähemalt ühe hinnapakumuse. Väljalalitud hinnapakumuse ei tohi olla põhjendamatult kõrge võrreldes tavaliselt sarnase tegevuse eest tasutava hinnaga. Taotleja ja hinnapakkuja ning nende osanik, aktsionär või juhatuse liige ei tohi omada osalust üksteise äriühingus ega kuuluda üksteise juhatusse või nõukokku.

Käibemaksu abikõlblikkus määratakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 1303/2013 artikli 69 lõike 3 punktile c. Käibemaks on abikõlblik juhul, kui seda ei nõuta tagasi riigi käibemaksuõiguse alusel.

Paragrahv 4 sätestatakse toetuse saaja hindamiskriteeriumid.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artiklist 15 tuleneb, et toetuse saaja valitakse valikumenetluses. ELÜPS-i § 71 lõike 2 kohaselt valib toetuse saaja PRIA RHS-i kohaselt.

Hanke korraldamine ning toetuse saaja valimine toimub RHS-i ning selle alusel kehtestatud asutusesiseses hankekorra² kohaselt. Määruses ei täpsustata menetluse liiki, hankija valib kõige otstarbekama menetluse.

Lõikes 2 on sätestatud kriteeriumid, mida tuleb arvesse võtta pakkumuse kvalifitseerimisel, vastavaks tunnistamisel või hindamisel. Kooskõlas RHS-iga valib hankija neist asjakohased ning kirjeldab neid hanketeates või hankedokumentides. Hankija võib lisada ka muid kriteeriume olenevalt hangitava koolituse eripärast.

Paragrahv 5 kehtestatakse nõuded toetuse saajale.

Toetuse saaja on RHS-i kohase valikumenetluse käigus välja valitud isik või asutus, kellega on sõlmitud ELÜPS-i § 71 lõikes 5 nimetatud leping.

Toetuse saaja peab vastama TÄKS-i täienduskoolitusasutuse pidajale kehtestatud nõuetele.

Uue TÄKS-i § 1 lõike 5 kohaselt on täienduskoolitusasutuse pidaja täienduskoolitust läbiviiv eraõiguslik juriidiline isik, avalik-õiguslik juriidiline isik, riigi- või kohaliku omavalitsuse asutus või füüsiline isik, kui tal on seaduses sätestatud kohustus taotleda täienduskoolituse läbiviimiseks tegevusluba või kui ta on esitanud majandustegevusteate täienduskoolituse läbiviimiseks. Sõltuvalt koolituse valdkonnast peab täienduskoolitusasutuse pidaja taotlema tegevusluba (kui eriseadusest tuleneb loakohustus) või esitama majandustegevusteate. Majandustegevusteate esitatakse majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse §-s 9 sätestatud korras ning see peab sisaldama lisaks majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse §-s 15 sätestatud ka õppekavariühmade loetelu, milles täienduskoolitust läbi viiakse. Täienduskoolituse õppekavariühmade loetelu kehtestatakse täienduskoolituse standardiga ja selle aluseks on ühtne rahvusvaheline hariduse liigitus ISCED 97 (*International Standard Classification of Education, UNESCO; 1997*). Enne TÄKS-i jõustumist väljastatud koolitusload või tegevusload kehtivad 2016. aasta 30. juunini, nende lubade alusel enne TÄKS-i jõustumist täiskasvanute koolitusasutuste pidajad on võrdsustatud täienduskoolitusasutuse pidajaga. Samuti on enne TÄKS-i jõustumist täiskasvanute koolitusasutusena tegutsenud riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutused ning avalik-õiguslikud juriidilised isikud kuni 2016. aasta 30. juunini võrdsustatud täienduskoolitusasutuse pidajaga.

Uue TÄKS-i kohaselt tekib koolitusasutusel kohustus tagada läbiviidava täienduskoolituse kvaliteet, kehtestades selleks õppekorralduse alused ja kvaliteedi tagamise alused (TÄKS § 7). Õppekorralduse alustes sätestatakse vähemalt õppijate täienduskoolitusele vastuvõtu ja koolituselt väljaarvamise tingimused ja kord ning täienduskoolituse eest õppetasu maksmise, sellest vabastamise ja selle tagastamise tingimused ja kord. Kvaliteedi tagamise alustes sätestatakse vähemalt õppekavade, täiskasvanute koolitajate ja õppekeskkonna kvaliteedi tagamise tingimused ja kord ning tagasiside kogumise kord. Koolitusasutusel on võimalus ise valida, millist kvaliteedimudelit või meetodikat ta kvaliteedi tagamiseks kasutab (nt

² PRIA hankekord PRIA peadirektori 10. jaanuari 2014. a käskkiri nr 1-2/4
[http://www.pria.ee/images/tinybrowser/useruploads/files/Põllumajanduse%20Registrite%20ja%20Informatsioon%20Ameti%20hankekord%20\(2014\).pdf](http://www.pria.ee/images/tinybrowser/useruploads/files/Põllumajanduse%20Registrite%20ja%20Informatsioon%20Ameti%20hankekord%20(2014).pdf).

sisehindamine, EFQM jt kvaliteediauhinna mudelid, CAF-hindamismudel, ISO standardid, tagasiside analüüs jpm), eelnõuga selles osas regulatsioone ei kehtestata. Kvaliteedi tagamise aluste kehtestamiseks on ette nähtud üleminekuajaks kuni 2016. aasta 30. juunini.

Täienduskoolitusasutuse pidaja on kohustatud pidama ka veebilehte, et anda seal täpsemat teavet õppijatele. Koduleheküljel avalikustatakse täienduskoolituse õppekavad, koolitajate nimed koos nende pädevuse kirjeldusega, loakohustusega täienduskoolituse läbiviimiseks antud tegevusloa andmed ning kvaliteedi tagamise alused. Täienduskoolitusasutuses peab olema võimalik nimetatud dokumentidega tutvuda. Lisaks kohustatakse täienduskoolitusasutuse pidajat esitama EHISE kaudu iga aasta 31. märtsiks ülevaade oma eelmise kalendriaasta tegevuse kohta vastavalt Eesti Vabariigi haridusseaduse alusel kehtestatud tegevusnäitajatele.

Täienduskoolitusasutuse õppekeskkond peab olema piisav täienduskoolituse läbiviimiseks ning õppekava eesmärkide ja õpiväljundite saavutamiseks. (TÄKS-i § 10). Siinjuures on lisaks füüsilisele keskkonnale (ruumid, seadmed ja muu vara) mõeldud ka nt e-õppe keskkonda. Õpperuumide sisustus ja varustus peab olema piisav täienduskoolituse läbiviimiseks ning õppekava eesmärkide ja õpiväljundite saavutamiseks. Õppekeskkonna minimaalseid nõudeid kirjeldatakse õppekavas. Ruumid ei pea olema täienduskoolitusasutuse alalises kasutuses, vaid võivad olla ka renditud koolituse toimumise ajaks (nt koolituse auditoorne osa võib toimuda renditud konverentsiruumides vmt).

TÄKS-i §-s 11 määratletakse ka täiskasvanute koolitaja mõiste: täiskasvanute koolitaja on spetsialist, kes sihipäraselt loodud õpituksis olukorras toetab täiskasvanud inimeste õppimist ja enesearengut. Spetsiifilisi kvalifikatsiooninõudeid koolitajatele ei ole täienduskoolituse mitmekesisuse tõttu kehtestatud. Teave koolitajate ja nende kvalifikatsiooni või eelneva töö- või õpikogemuse kohta peab olema avalikustatud, et õppijal ja koolituse tellijal oleks võimalik hinnata koolitajate vastavust oma vajadustele. Täienduskoolitusasutuse pidaja vastutab selle eest, et täienduskoolituse läbiviimiseks on olemas vajalik arv vajaliku pädevusega koolitajaid. Kompetentsuse võib tagada näiteks asjakohane kvalifikatsioon, õpi- või töökogemus. Õppijal ja/või koolituse rahastajal on võimalik õppekavast näha, milline peab olema koolitaja pädevus, samuti on seal esitatud seda tagava kvalifikatsiooni või õpi- või töökogemuse kirjeldus.

Lõikes 3 sätestatakse toetuse saaja kohustus eristada oma raamatupidamises toetatava tegevuse kulud muudest kuludest ning võimaldada teostada järelevalvet toetuse sihipärase kasutamise üle. Sätte eesmärk on tagada toetuse kasutamise kontrollitavus ning toetuse sihipärane, säästlik ja läbipaistev kasutamine. ELÜPS-i §-s 111 on sätestatud toetusraha tagasinõudmine, kui ilmneb, et toetusraha on eeskirja eiramise või hooletuse tõttu makstud alusetult, sealhulgas juhul, kui seda ei ole kasutatud sihipäraselt.

Lõikes 4 on sätestatud toetuse saaja kohustus teavitada koolituse toimumise kohast ja ajast PRIA-t ja Põllumajandusministeeriumi ning avaldada sellekohane teade veebilehel www.pikk.ee vähemalt kümme tööpäeva enne tegevuse elluviimise alustamist. Sarnane nõue on kehtinud ka „Eesti maaelu arengukava 2007–2013“ raames toetatud koolitus- ja teavitustegevuste puhul ning on ennast õigustanud. Veebilehel www.pikk.ee asuvasse kalendrisse koondatakse teave erinevate põllumajanduse valdkonna koolitus- ja teavitussürituste kohta.

Lõike 5 kohaselt ei või toetuse saaja alustada tegevuse elluviimist enne toetuse taotluse

esitamist. Taotluse all peetakse siin silmas riigihankes taotluse või pakkumuse esitamist. Sätte eesmärgiks on tagada toetuse ergutav mõju, mis on nõutav riigiabi suuniste kohaselt.

Lõige 6 paneb toetuse saajale kohustuse pidada arvestust iga riigiabi saaja üle ning esitada selle kohta andmed PRIA-le. Täpsemalt on riigiabiga seonduv reguleeritud §-s 6 ning dokumentide esitamise seonduv §-s 7.

Paragrahvis 6 kehtestatakse nõuded koolitusel osalejale ja riigiabi saajale.

Lõikes 1 sätestatakse, kes võivad koolitusel osaleda. Määruse 1305/2013 artikli 15 kohaselt peab toetatava nõustamisteenuse osutajal olema järjepidevalt koolitatud personal. Toetatava nõustamisteenuse osutamise tingimuseks on, et nõustajal peab olema konsulendi kutsetunnistus. Seetõttu on ka nõustajate koolitustoetus eelkõige mõeldud neile nõustajatele, kel on kehtiv konsulendi kutsetunnistus või kelle kutsetunnistuse kehtivus lõppes kuni 12 kuud tagasi. Samuti võivad koolitustel osaleda nõustajad, kellel ei ole konsulendi kutsekvalifikatsiooni, kuid kes osutavad nõustamisteenust toetatava nõustamisteenuse osutajaga sõlmitud lepingu alusel. Eelkõige võivad viimasesse gruppi kuuluda inimesed, kes osutavad toetatavat mentorlusteenust. Arengukava kohaselt võivad mentoriteks olla nii konsulendid kui ka kogenud põllumajandustootjad. Täpsemalt kirjeldatakse mentorlusteenuse tingimusi või nende väljatöötamise korda nõustamisteenuse osutaja ja Põllumajandusministeeriumi vahel sõlmitavas lepingus.

Lõigetes 2 ja 3 sätestatakse, millistel juhtudel käsitatakse toetust riigiabina. Nõustajate koolitustoetus on riigiabi juhul, kui koolitusel osaleja ise on ettevõtja või mõne ettevõtja töötaja, osanik, aktsionär, liige või juhtorgani liige. Seejuures peetakse ettevõtja all silmas majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse (edaspidi *MsüS*) § 5 lõike 1 määratlust: ettevõtja on majandustegevust alustav või seda teostav füüsiline või juriidiline isik. Majandustegevus on *MsüS*-i § 3 kohaselt iga iseseisvalt teostatav, tulu saamise eesmärgiga ja püsiv tegevus, mis ei ole seadusest tulenevalt keelatud. Tegevus, mille suhtes on kehtestatud teatamis- või loakohustus, loetakse majandustegevuseks ka juhul, kui selle eesmärgiks ei ole tulu saamine. Nendest kriteeriumidest lähtutakse ka toetuse puhul otsustamisel, kas tegemist on riigiabiga.

Riigiabi on Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 järgi igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist. Kuigi riigiabi on Euroopa Liidu ühisturuga põhimõtteliselt kokkusobimatu, kehtivad siiski teatud erandid. Põllumajandussektori eripärast tulenevalt on Euroopa Liidu toimimise lepingus tehtud riigiabi reeglite kohaldamisel põllumajandussektorile erand. Põllumajandusliku riigiabina on lubatud anda toetusi ja rakendada muid abimeetmed (sealhulgas abikõlblikud kulud), mis on nimetatud Euroopa Ühenduse suunistes riigiabi kohta põllumajandus- ja metsandussektoris.

Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 108 lõike 3 kohaselt teavitatakse komisjoni kõikidest plaanidest abi määramise või muutmise kohta. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 1305/2013 artikkel 81 kinnitab lisaks, et maaelu arengu toetamise suhtes kohaldatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu asjakohaseid artikleid. Seega on meetme rakendamiseks vajalik esitada riigiabi teatis Euroopa Komisjonile. Põllumajandusministeerium korraldab Euroopa Komisjonile teatise esitamiseks vajalike materjalide koostamise ning esitamise.

Riigiabi suuniste II osa 3. peatükk reguleerib riigiabi andmist juhul, kui abi antakse maapiirkondadele ning abi kaasrahastab EAFRD või abi kaasrahastatakse täiendava riikliku rahastamise vormis. Jagu 3.6 (punktid 669–676) reguleerib abi andmist teadmussirde ja teabemeetmete edendamiseks maapiirkondades. Punkti 670 kohaselt võib teatud tingimustel anda abi ka toetatava nõustamisteenuse osutamiseiga seotud nõustajate koolitamiseks.

Lõikes 4 sätestatakse, et riigiabi saaja peab enne koolituse algust esitama toetuse saajale riigiabi suuniste punktis 71 nimetatud abitaotluse. Riigiabi suuniste kohaselt loetakse määruse alusel antav abi siseturuga kokkusobivaks üksnes juhul, kui sellel on ergutav mõju. Abi ei peeta ergutavaks juhul kui tegevustega on alustatud enne abitaotluse esitamist. Seetõttu peavad ettevõtjad esitama toetuse saajale abitaotluse enne koolituse algust. Nõuded abitaotluse sisule on sätestatud riigiabi suuniste punktis 71, mille kohaselt peab abitaotlus sisaldama vähemalt taotleja nime ja ettevõtte suurust, projekti või tegevuse kirjeldust, sealhulgas selle asukohta ning algus- ja lõppkuupäeva, projekti läbiviimiseks vajalikku abisummat ja rahastamiskõlblikke kulusid. Eelnõuga taotluse vormi ei kehtestata. Toetuse saaja võib välja töötada ühtse vormi, mille ettevõtjad täidavad. Toetuse saaja esitab abitaotlused koos maksetaotlusega PRIA-le (§ 7 lg 3). Kui kontrollimisel avastatakse riigiabi reeglite rikkumine, kannab vastutust riigiabi saaja.

Lõikes 5 sätestatakse, et ühele riigiabi saajale antav abi ei tohi ületada 200 000 eurot kolme aasta kohta. See tingimus tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu (EL) määruse 1305/2013 II lisast, mida täpsustab ka Euroopa Komisjoni juhised määruse 1305/2013 artikli 15 rakendamise kohta³. Ka riigiabi suuniste punkti 676 kohaselt on nõustajate koolituse abi ülemmäär 200 000 eurot kolme aasta kohta. Kuna riigiabi puhul lähtutakse enamasti majandusaastast, on eelnõus tehtud sellekohane täpsustus.

Lõikes 6 sätestatakse, et isik, kes osaleb koolitusel, ei või olla raskustes olev ettevõtja riigiabi suuniste lõike 35 punkti 15 tähenduses. Raskustes oleva ettevõtja mõiste on sätestatud komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 artikli 2 punktis 14. Raskustes oleva ettevõtja puhul kehtib vähemalt üks järgmistest tingimustest:

a) kui on tegemist piiratud vastutusega äriühinguga (v.a alla kolme aasta tegutsenud VKE), kes on akumulieritud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma märgitud osa- või aktsiakapitalist. Nii on see juhul, kui akumulieritud kahjumi mahaarvamine reservidest (ning kõikidest muudest elementidest, mida üldiselt peetakse äriühingu omavahendite osaks) annab negatiivse tulemuse, mis ületab poolt märgitud osa- või aktsiakapitalist. Piiratud vastutusega äriühinguteks loetakse seejuures osahing, millel on osadeks jaotatud osakapital (äriseadustiku § 135) ja aktsiaselts, millel on aktsiateks jaotatud aktsiakapital (äriseadustiku § 221).

b) äriühing (v.a alla kolme aasta tegutsenud VKE), kus vähemalt mõnel liikmel on piiramatu vastutus äriühingu võlgade eest ja kes on kogunenud kahjumi tõttu kaotanud üle poole oma arvetel olevast kapitalist. Selle sätte puhul tuleb kontrollida komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 artikli 2 punkti 14 kohaselt eelkõige täisühinguid ja usaldusühinguid;

c) kui asjaomase ettevõtja suhtes on võlausaldajate soovil algatatud kõiki võlakohustusi hõlmav maksejõuetusmenetlus või ettevõtja vastab siseriikliku õiguse kohaselt kõiki võlakohustusi hõlmava maksejõuetusmenetluse kohaldamise kriteeriumidele. Maksejõuetus on nähtus, mis iseloomustab ettevõtte majanduslikku seisundit, kuid ei tähenda iseenesest veel isiku pankrotti (mida reguleerib pankrotiseadus). Maksejõuetuse põhitunnus on, et võlgnik ei suuda rahuldada võlausaldaja nõudeid ning see suutmatuse ei ole võlgniku majanduslikust

³ Meetmete juhised ei ole internetis vabalt kättesaadavad. Euroopa Komisjon paneb need CIRCA andmebaasi, kus need on kättesaadavad vastavates töögruppides osalevatele ametnikele.

olukorrast tulenevalt ajutine. Juriidilisest isikust võlgnik on maksejõuetu ka siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine^[1]. Maksejõuetuse kontrollimisel tuleb lähtuda ettevõtte majandusaasta aruandest või FIE raamatupidamisest (bilansist);

d) kui ettevõtja on saanud päästmisabi ning ei ole veel laenu tagasi maksnud või garantiid lõpetanud või on saanud ümberkorraldusabi ning tema suhtes kohaldatakse endiselt ümberkorraldamiskava. Seni ei ole ühelegi Eestis põllumajandusega tegelevale ettevõtjale antud ei päästmis- ega ümberkorraldusabi;

e) ettevõtja puhul, kes ei ole VKE, kui viimase kahe aasta jooksul: i) on ettevõtja arvestuslik finantsvõimendus olnud suurem kui 7,5 ja ii) on ettevõtja EBITDA suhe intressimaksete kattevarasse olnud alla 1,0.

Seda, et toetatav ettevõtja ei vasta raskustes oleva ettevõtja mõistele, on võimalik kontrollida äriregistrist majandusaasta aruannete järgi, ettevõtjate muude põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse kantud andmete järgi või ettevõtja raamatupidamise alusel. Halduskoormuse seisukohast on toetuse saajal otstarbekas küsida eelnõu § 4 lõike 2 kohasele taotluse vormile kinnitust, et tegemist ei ole raskustes oleva ettevõtjaga komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 artikli 2 punkti 14 kohaselt. PRIA saab tingimusele vastamist kontrollida pakkumuses esitatavate andmete alusel või maksetaotlusega esitatavate andmete alusel, samuti pistelist kontrolli tehes. Riigiabi reeglite rikkumise puhul vastutab riigiabi saaja.

Paragrahv 7 sätestatakse tegevuse elluviimist tõendavate dokumentide esitamine.

Toetuse saaja esitab maksetaotluse ning tegevuse elluviimist tõendavad dokumendid hankelepingus sätestatud tähtpäevaks, kuid hiljemalt 30. juuniks 2023.

Maksetaotlusele kantakse andmed elluviidud tegevuse kohta, sealhulgas koolituse valdkond vastavalt määruse 1306/2013 artiklis 5 sätestatud maaelu arengu prioriteetidele. Kuna nõustajate koolitustoetust rahastatakse arengukava alusel Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi rahadest, peab koolitus olema seotud vähemalt ühe Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EÜ) nr 1305/2013 artiklis 5 sätestatud Euroopa Liidu arengu prioriteediga. Määruse 1305/2013 artiklis 5 on nimetatud järgmised 6 liidu maaelu arengut käsitlevat prioriteeti:

- 1) teadmussirde ja innovatsiooni parandamine põllumajanduses, metsanduses ning maapiirkondades,
- 2) põllumajandusettevõtete elujõulisuse ja kõigi põllumajandusvormide konkurentsivõime parandamine kõigis piirkondades ning uuenduslike põllumajandustehnoloogiate ja metsade säästva majandamise edendamine,
- 3) toiduahela korraldamise, sealhulgas põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise, loomade heaolu ja riskijuhtimise edendamine põllumajanduses,
- 4) põllumajanduse ja metsandusega seotud ökosüsteemide ennistamine, säilitamine ja parandamine,
- 5) ressursitõhususe edendamine ning vähese CO₂ -heitega ja kliimamuutuste suhtes vastupidavale majandusele ülemineku toetamine põllumajanduses ning toiduainete- ja metsandussektoris,
- 6) sotsiaalse kaasamise, vaesuse vähendamise ja maapiirkondade majandusliku arengu edendamine.

^[1] http://www.just.ee/sites/www.just.ee/files/merike_varusk._maksejouetus_-_mis_see_on.pdf

Iga prioriteedi raames on lisaks määratletud kaks kuni viis alaeesmärki. Kokku on seega 18 sihtvaldkonda. Arengukava kohaselt jaguneb meede 2 „Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused“, mille alla ka nõustajate koolitustoetus kuulub, 16 sihtvaldkonna vahel. Euroopa Komisjonile tuleb esitada seireandmeid selle kohta, kui palju iga sihtvaldkonna raames on tegevusi ellu viidud ning vahendeid kulutatud. Hankedokumentides määratletakse, millise sihtvaldkonna alla hangitav koolitus kuulub.

Koos maksetaotlusega esitatakse ka koolitusel osalenute nimekiri, riigiabi saajate nimekiri ning riigiabi jaotus nende vahel ja § 6 lõikes 4 nimetatud abitaotlused. Esitatavad andmed on vajalikud selleks, et oleks võimalik kontrollida nende vastavust §-s 5 sätestatud nõuetele ning riigiabi reeglitele. Teave koolituse valdkonna kohta on vajalik arengukava rakendamise kohta seireandmete kogumiseks.

Paragrahvis 8 on rakendussäte, mille kohaselt jõustuvad määruse § 3 lõige 2 ja § 5 lõige 2 2015. aasta 1. juulil, kuna siis jõustub uus TÄKS. Seejuures tuleb arvestada, et TÄKS-is on täienduskoolitusasutuse pidajatele seatud teatud tingimuste täitmise jaoks üleminekuperiood 30. juunini 2016. See üleminekuperiood kehtib ka nõustajate koolitustoetuse puhul.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel on võetud aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta (ELT L) ning komisjoni määrus (EL) nr 808/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määruse (EL) nr 1305/2014 rakendamise üksikasjalikud eeskirjad kontrollimenetluse rakendamise ja maaelu arengu toetusmeetmete nõuetele vastavuse kohta (ELT L 368, 23.12.2006, lk 74–84).

Eelnõu koostamisel on arvestatud komisjoni määruses (EÜ) nr 702/2014 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 193, 01.07.2014, lk 1–80), sätestatut.

Eelnõu rakendamiseks esitatakse asjakohane grupierandi teatis Euroopa Komisjonile komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 artikli 9 kohaselt.

4. Määruse mõjud

Et nõustamisteenus oleks põllumajandustootjatele kasulik, on äärmiselt oluline kvalifitseeritud nõustajate olemasolu ning nende teadlikkus kõige tänapäevasematest teadusuuringute tulemustest. Kuna määruse alusel toetatakse mitmepäevaste koolituste korraldamist, mis keskenduvad ühele valdkonnale, siis aitab see kaasa nõustajate kvalifikatsiooni tõusule ning seeläbi saavad nõustajad pakkuda põllumajandustootjatele kvaliteetsemat nõustamisteenust. Selle tulemusena kasvab tõenäoliselt põllumajandusettevõtete suutlikkus muuta oma tootmine tõhusamaks, konkurentsivõimelisemaks ja samas keskkonnasõbralikumaks. Määruse rakendamine toetab maaettevõtlust.

Eelnõu suurendab teadmussiirde võimalusi põllumajandustootmise valdkonnas, aidates kaasa innovatsioonile põllumajandussektoris. Toetatavate koolitusprogrammide teemad valitakse välja teadmussiirde komisjoni ettepanekute alusel. Teadmussiirde komisjoni kuuluvad

põllumajandustootjate ning valdkonna ametiasutuste esindajad, seega on võimalik leida sellised koolitusteemad, mis vastavad kõige paremini põllumajandustootjate vajadustele ning põllumajanduspoliitika arengusuundadele.

Kuna määruse alusel korraldatavatel koolitustel saavad osaleda nii toetatavat nõustamisteenust osutavad konsulendid kui ka teised kutsetunnistusega konsulendid, aitab see kaasa konkurentsile põllumajandusliku nõustamisteenuse osutamisel ja suurendab tootjate valikuvõimalust neile sobiva nõustamisteenuse leidmisel.

Koolituste korraldajate valimine riigihankega tagab vahendite säästliku kasutamise ning kõigi taotlejate võrdse kohtlemise.

Eelnõu täpsustab arengukavas kirjeldatud toetuse tingimusi ja asjakohaseid ELÜPS-i sätteid, aidates nii kaasa õigusselguse saavutamisele.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Toetust finantseerib 85% ulatuses Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond (EAFRD) ning 15% ulatuses Eesti riik riigieelarvest. Määruse rakendamiseks vajalikud kulutused on kavandatud arengukavas. Toetus on osa arengukava meetmest M02 „Nõustamisteenused, põllumajandusettevõtte juhtimis- ja asendusteenused“, mille kogueelarve on 8,6 miljonit eurot. Konsulentide koolitamise alameetme kogumahuks on kavandatud 400 000 eurot. Täpsemalt kinnitab toetuseks ettenähtud vahendid igaks eelarveaastaks maaeluminister käskkirjaga ning vahendid kavandatakse asjaomase aasta riigieelarve seaduses.

Määruse rakendamine ei too riigieelarvesse tulusid.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras. Määruse § 3 lõige 2 ja § 5 lõige 2 jõustuvad 2015. aasta 1. juulil.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse õigusaktide eelnõude elektroonilise kooskõlastamise infosüsteemi EIS kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ning Haridus- ja Teadusministeeriumile. Eelnõu esitatakse kooskõlastamise käigus e-posti teel PRIA-le.